

: नहुष्य *a.* Ved. Human, आदीं विश्वा नहुष्याणि जाता Rv. 9. 88. 2. -**व्यः** A man.

ना No, not (= न q.v.).

नाक *a.* [न कम् अकं दुःखम्; तन्नास्ति यत्र नभ्राडित्यादि नि० प्रकृति-भावः] Happy, painless; तन्नाकं तद्विशोकम् Ch. Up. 2. 10. 5. -**कः** 1 Heaven; आनाकरथवर्त्मनाम् R. 1. 5; 15. 96. -2 Vault of heaven, upper sky, firmament. -3 The sun. -**Comp.** -**आपगा** the heavenly Ganges. -**ईशः**, -**ईश्वरः** N. of Indra. -**ओकस्** *m.* a god. -**चरः** 1 a god. -2 a demigod; -**नदी** the heavenly Ganges. -**नाथः**, -**नायकः** an epithet of Indra; नाकनायकनिकेतनमाप N. -**नारी** an *Apsaras*. -**पृष्ठम्** 1 the uppermost heaven. -2 the vault of heaven. -**लोकः** the heavenly world. -**वनिता** an *Apsaras*. -**सद्** *m.* 1 a god; सन्तर्पणो नाकसदां वरेण्यः Bk. 1. 4. -2 a Gandharva; शिलाघनैर्नाकसदामुरःस्थलैः Ki. 8. 32.

नाकिन् *m.* A god; Śi. 1. 45; इत्येवमुक्तः स नरेन्द्रनाकी Rām. 7. 77. 21. -*a.* Dwelling in heaven.

नाकुः 1 An ant-hill. -2 A mountain. -3 A sage. मुनिवल्मीकयोः शैले नाकुः स्यात् Nm. -**Comp.** -**सघ्नम्** *m.* a snake.

नाकुली The ichneumon plant (Mar. सुंगुसवेल).

नाक्षत्र *a.* (-त्री *f.*) [नक्षत्राणामिदम्-अण्] Starry, sidereal. -**त्रः** an astronomer or astrologer; आह्वायका देवल्का नाक्षत्रा प्रामयाजकाः । एते ब्राह्मणचाण्डाला महापथिकपञ्चमाः ॥ Mb. 12. 76. 6. -**त्रम्** A month computed by the moon's passage through the 27 lunar mansions, a month of 30 days of six Ghatīs each; नाडीषष्ठया तु नाक्षत्रमहोरात्रं प्रकीर्तितम् Sūrya Ś.

नाक्षत्रिक *a.* (-की *f.*) [नक्षत्रादागतः-ठञ्] Sidereal. -**कः** A month of 27 days (each day being the period of the moon's passage through a lunar asterism). -**की** The state (दशा) which a man suffers agreeably to the asterism presiding over his nativity.

नाग *a.* (-गी *f.*) Serpentine, formed of snakes, snaky. -2 Elephantine. -**गः** [नं गच्छति इत्यगः न अगो नागः] 1 A snake in general, particularly the cobra; नासुरोऽयं न वा नागः Ki. 15. 12. -2 A fabulous serpent-demon or semi-divine being, having the face of a man and the tail of a serpent, and said to inhabit the Pātala; अनन्तश्चास्मि नागानाम् Bg. 10. 29; R. 15. 83. -3 An elephant; दिङ्नागानां पथि परिहरन् स्थूलहस्तावलेपान् Me. 14. 36; Śi. 4. 63; V. 4. 25. -4 A shark. -5 A cruel or tyrannical person. -6 (At the end of comp.) Any pre-eminent or distinguished person, *e. g.* पुरुषनागः. -7 A cloud. -8 A peg projecting from a wall to hang anything upon. -9 N. of several plants as Mesua Roxburghii, Rottlera Tictoria, Piper betel; (Mar. नागचाफा, नागकेशर, पानबेल, नागरमोथा *etc.*); Bhāg. 8. 2. 18; Rām. 7. 42. 4. -10 One of the five vital airs of the body, that which is expelled by eructation. -11 The number 'seven', -12 A trumpet (see नागवेला). -**गम्** 1 Tin.

-2 Lead. -3 One of the astronomical periods (Karaṇas) called ध्रुव. -4 The effects of that period on anything done during it. -5 The asterism called आश्लेषा. -6 A captivating act of females (स्त्रीबन्धः), gesticulation; L. D. B. -7 A kind of coitus; Nm. -**गी** 1 A female Nāga. -2 A female elephant; -**Comp.** -**अङ्गाम्** Hastināpura. -**अङ्गना** 1 a female elephant. -2 the proboscis of an elephant. -**अञ्जला**, -**अञ्जना** = नागयष्टि q. v. -**अञ्जना** a female elephant. -**अधिपः** an epithet of Śeṣa -**अन्तकः**, -**अरातिः**, -**अरिः** 1 an epithet of Garuḍa. -2 a peacock. -3 a lion. -**अशनः** 1 a peacock; Pt. 1. 159. -2 an epithet of Garuḍa. -3 a lion. -**आख्यः** = नागकेसर q. v. -**आननः** an epithet of Gaṇeśa. -**आनन्दम्** a drama by Śriharṣa. -**आरूढ** *a.* Riding upon an elephant. -**आह्वः** Hastināpura. -**इन्द्रः** 1 a lordly or superior elephant; नागेन्द्रहस्तास्त्वचि कर्कशत्वात्... कदलीविशेषाः Ku. 1 36. -2 Airāvata, Indra's elephant; कुथेन नागेन्द्रमिवेन्द्रवाहनम् Śi. -3 an epithet of Śeṣa. -**ईशः** 1 an epithet of Śeṣa. -2 N. of the author of Paribhāṣenduśekhara and several other works. -3 N. of Patañjali. -**उदम्**, -**उदरम्** 1 a breast-plate. -2 a peculiar disease of pregnancy (गर्भोपद्रवभेद). -**कन्यका**, -**कन्या** a serpent-virgin. -**कर्णः** the castor-oil plant. -**किजल्कः** = नागकेसर q. v. -**कुमारी** Rubia Munjistā (Mar. मंजिष्ठ). -**केतुः** An epithet of Karṇa (?); समरमधिगतार्थः प्रस्थितो नागकेतुः Karṇabhāra 1. 3. -**केसरः** N. of a tree with fragrant flowers, Mesua Roxburghii; कर्ककं नक्रनखरं नलदं नागकेसरम् Śiva B. 30. 14. -**रम्** a kind of steel. -**गर्भम्** red lead. -**चूडः** an epithet of Śiva. -**जम्** 1 red lead. -2 tin. -**जिह्विका** red arsenic. -**जीवनम्** tin. (-नः) orpiment. -**दन्तः**, -**दन्तकः** 1 ivory. -2 a peg or bracket projecting from a wall and used to hang things upon; N. 18. 15. -**दन्ती** 1 a kind of sun-flower. -2 a harlot. -**द्वीपम्** N. of a द्वीप in Bharata-varṣa. -**नक्षत्रम्**, -**नायकम्** the constellation called Āśleṣā. (-कः) the lord of serpents; अनन्तो वासुकिः पद्भौ महापद्भौऽपि तक्षकः । कर्कोटः कुलिकः शङ्ख इत्यष्टौ नागनायकाः ॥ Trikaṇḍaśeṣa. -**नामकम्** Tin. -**नामन्** *m.* holy basil (तुलसी). -**नासा** the proboscis of an elephant. -**निर्युहः** a large pin or bracket projecting from a wall. -**पञ्चमी** 1 N. of a festival on the fifth day in the bright half of Śrāvāṇa. -2 the fifth day in the dark half of Āśā-dha. -**पतिः** an epithet of (1) Airāvata. (2) Śeṣa. -**पदः** a mode of sexual enjoyment (रतिबन्ध). पादौ स्कन्धे तथा हस्ते क्षिपेच्छिन्नं भगे लघु । कामयेत् कामुको नारी बन्धो नागपदो मतः ॥ Ratimañjarī. -**पर्णी** the betel plant. -**पाराः** 1 a sort of magical noose used in battle to entangle an enemy. -2 N. of the noose or weapon of Varuṇa. -**पाशकः** a kind of coitus (रतिबन्ध). स्वजङ्घाद्वयमध्यस्थां हस्ताभ्यां धारयन् कुचौ । रमेन्निःशङ्कितो नारी बन्धोऽयं नागपाशकः ॥ Ratimañjarī. -**पुरम्** 1 Hastināpura. -2 N. of a city in Pātala. -**पुष्पः** 1 the Champaka tree. -2 the Punnāga tree. -**बन्धः** 1 a snake as a chain. -2 N. of a metre, resembling the coilings of a snake. -**बन्धकः**